

Tale ved åpningen av Kirkemøtet 2015

Erkebisppegården, Trondheim, 9. april 2015

Kirkerådets leder Svein Arne Lindø

Ledelse i Den norske kirke

I snart 4 år har vi utgjort kirkens lederskap på regionalt og nasjonalt plan. Oppdraget vårt er formulert slik:

«Kirkemøtet skal ha sin oppmerksomhet henvendt på saker av felles kirkelig karakter og ellers på alt som kan gjøres for å vekke og nære det kristne liv i menighetene, og det skal fremme samarbeidet innen Den norske kirke. Kirkemøtet skal verne og fremme samisk kirkeliv og ivareta Den norske kirkes internasjonale og økumeniske oppgaver.» Kirkeloven § 24.

Kirkemøtet utgjør den samlede ledelse i Den norske kirke. En av styrkene med sammensetningen av Kirkemøtet, er at vi samtidig som å være den nasjonale kirkes ledelse utgjør den regionale kirkes ledelse - ansvar på to nivå. Å lede er å være gitt et mandat og å bli gitt et ansvar. Vi utfordres til å se utover våre personlig interesser ved å tenke helhetlig. Det særegne med å være leder i et kirkesamfunn er at det skal utøves ut fra almen ledelseskompetanse, og minst like viktig ut fra en åndelig ledelseskompetanse. Åndelig ledelse henter sin inspirasjon fra Skriften, og det forbildet som Mesteren selv har gitt oss.

- Slik jeg har vasket føttene deres, skal også dere vaske føttene til hverandre.
- Gå derfor og gjør alle folkeslag til mine disipler
- Om noen vil følge etter meg, må han fornekte seg selv og ta sitt kors opp og følge meg

Ydmykhet i liv, kallsbevissthet i tjeneste, og viljer til å bære omkostning.

Under slike betingelser, og med et slik forbilde kalles vi til lederskap. Ikke til selvhevdelse, ikke til ære og makt, ikke til egen vinning, men til å tjene fellesskap gjennom det som forener og bygger fellesskap, og det om utfordrer i lydighet mot Jesus Kristus.

Samtidig som vi skal utøve vårt åndelige lederskap, skal vi bruke all vår erfaring og innsikt, og kunnskap fra yrkeslivet og ellers til å lede Dnk inn i en ny tid. Storting, - og Kirken selv pålegger oss et betydelig oppdrag: Å sørge for at Den norsk kirke oppfyller følgende målsetninger som Stortinget pålegger:

- Den norske kirke skal være en landsdekkende, lokalt forankret kirke.
- Den norske kirke skal ha en oppslutning som bekrefter dens karakter som folkekirke
- Den norske kirke skal formidle evangelisk-luthersk tro og tradisjon og tilby trosopplæring til alle barn
- Den norske kirke skal være organisert i samsvar med demokratiske prinsipper og verdier.

I KM 2014 vedtok våre egne målsettinger under visjonen «*Meir himmel på jorda*» Disse står ikke i motstrid til Stortingets mål, men er utfyllende. Vi har styringssignaler nok å lede i forhold til.

Vi har ganske sikkert ulike forestillinger om hvilken kirke vi ønsker oss. For min del er følgende karaktertrekk grunnleggende for alt vi gjør:

- Vi er en kirke som har sitt sentrum i fellesskapet om Ord og sakrament. Derfor er aktiv deltakelse i det gudstjenestefeirende fellesskap avgjørende for forankringen av vårt lederskap.
- Vi er en kirke som søker enighet om det sentrale, og gir frihet i det perifere. Vi hegner derfor om Skriftens autoritet, og står støtt på evangelisk - lutherske tro og tradisjon.
- Vi er en kirke som ønsker å stå sammen om å utbre evangeliet om Guds gode nåde. Dette skal ha ulike uttrykk, men med det for øye at mennesker skal komme til tro.
- Vi er en kirke som søker samarbeid med andre kirkesamfunn. Derfor er vi aktivt medvirkende i økumeniske sammenhenger og søker aktivt kristen enhet.
- Vi er en kirke som har respekt for annerledes troende. Det utøves i en gjensidig respektfull dialog, men med en frimodig tydelighet på hva vi tror på og hva vi står for.
- Vi er en kirke som tar vårt samfunn på alvor. Derfor har vi en plikt og en rett til å delta både som enkeltindivider og som kirke i debatten om viktige samfunnsspørsmål. Særlig de som gjelder skaperverk, og menneskeverd, og mennesker i nød.

Dåp - hva lærer vi tallenes tale?

Etter at Tilstandsrapporten for Dnk 2013 kom ut ble det en bevissthet om bekymringsfulle utviklingstrekk når det gjelder dåp i vår kirke. Hvorfor oppdaget vi ikke dette tidligere? Det var utviklingstrekk som dro i denne retning før vi kom inn i 2014. Som lederskap er vi på en spesiell måte forpliktet til å lese trender og gjøre noe med det. Vår åndelige lederrefleks skal vekke oss: Vi forlater de 99 og leter etter den ene så snart vi oppdager at vi mangler en. Det er det det handler om. Vårt motiv er ikke vinning, eller fin statistikk og fine medlemsskapstall. Når det gjelder dåp er vi drevet av kjærlighet både til barnet, til foreldrene, og til Gud som vår som kaller oss til å døpe og lære.

I årene som kommer må vår kirke har ledere støttet av faglige rådgivere som ser utfordringene tidlig nok til at det det kan iverksettes virkningsfulle tiltak. En stor takk til dem som for 15-20 år siden bar fram visjonen om å bringe evangeliet til barna. Trosopplæringsformen ble frukten. Dnk trenger et våkent, modig og et handlekraftig åndelig lederskap.

KM 2015 Hovedtema Kirke og helse.

Kirkemøtets hovedtema er meget vidt og svært viktig. Vårt lederskap skal handle både om å ivareta «åndelig» helse, og også fysisk og psykisk helse. Jesus viser dette gjennom hele sin gjerning med største tydelighet.

Her skal jeg ikke kommentere saken slik den er presentert i saksdokumentet. Derimot skal jeg ta et utenfra perspektiv ved å se temaet gjennom mine Brillene som helse og sosialsjef i Stavanger.

Spørsmålet blir: Hva ønsker jeg at kirken skal bidra med? Hvor kommer den offentlige helse og omsorgstjenesten til kort?

- Ensomhet: Et påfallende stort antall eldre over 80 år har ikke nære pårørende, og heller ikke en vennekrets som gi støtte og hjelp. Ressurser til helse og omsorgstjenestene tilla-

ter ikke å gi tjenester i omfang som bringer mange ut av opplevd ensomhet. Trygghetssalv og moderne teknologi under utvikling er ment å skulle kompensere for dette. Men disse gode verktøy skaper ikke menneskelige relasjoner til hjelp mot ensomhet. Tiltaket her er møte mellom mennesker. Her har kirken en av sine største utfordringer i Norge: Vise omsorg i 1:1 relasjoner. Det er nok kaffe og formkake i grupper og i peisestuer, men det er for få som vil sitte på rommet og holde i hånden, og simpelthen være hos.

- Omsorg for utsatte barn og unge. Det offentlige hjelpeapparatet, barnevernet inkludert, gjør en strålende innsats for mange. Men vi kommer ofte til kort fordi de mangler enkeltpersoner og familier som byr på omsorg og trygghet, - som åpner sine hjem. Dette er barn og unge som er i ferd med å få sine liv ødelagt helt uforskyldt, og som vil gi samfunnet store utfordringer i et langt livsløp. I Norge trengs det personer og familier som påtar seg ansvar for barn og unge over tid. Som kan gi av sin trygghet, nærhet og omsorg. Annonser om fosterhjem og besøkshjem skulle være et kall for langt flere. Flere utfordringer kunne nevnes, rus og psykiatri, omsorg ved livets slutt. Men det fører for langt å gå dypere inn i disse temaene.

Åndelig ledere har det DNA som gjør at en blir utfordret av et medmenneske som trenger hjelp. Gjennom eget engasjement drar en med seg andre. Dette lederskapet identifiserer seg med og henter sitt forbilde fra, Jesus Kristus som gikk sammen med, han gikk inn til, han satte seg ned hos, og han ble værende hos. Dette er noen av de vår store utfordringene vi står overfor som kirke i 2015.

Kirke og politikk.

Evangeliet forplikter oss til å verne om skaperverket og livsgrunnlaget for alle mennesker på jorda. Det er mange konsekvenser som følger av dette,- en er at vi som borgere skal bidra til fellesskapet ved å betale vår skatt. Dette uttaler vi tydelig, ikke minst fordi det synes som om det er mange som gjør alt de kan for å slippe unna denne forpliktelsen. Å betale skatt er å ta ansvar for hverandre og bidrar til fellesskapet. Det er åndelig lederskap i praksis.

Selvsagt skal kirken engasjere seg i politikk. Den kan ikke la være. Nestekjærlighet forutsetter at vi forholder oss til vår neste. Der vår neste er, er det også et samfunn. Og der vi har et samfunn, har vi også politikk. Kirken kan derfor ikke unngå å engasjere seg politisk. Bispemøtet uttaler i februar 2015:

«Økende ulikhet, ekstrem overflod, marginalisering og fattigdom utfordrer på en grunnleggende måte menneskers gudgitte likeverd og visjonen om et samfunn der alle kan leve i trygghet. Sammen har vi ansvar for å fortsette utviklingen av et samfunn som inkluderer alle. Våre politiske folkevalgte lokalt, regionalt og nasjonalt har et særlig ansvar for å lede denne prosessen. Kirken har også et ansvar.» Vi slutter oss helt og fullt til dette, og vil stå opp for disse verdiene.

Søndagsåpne butikker

Regjeringen har lagt fram forslag om søndagsåpne. KR utalte seg den 30.01.2015 om dette ideologiske prosjektet at et slikt forslag mangler støtte i befolkningen. Regjeringen vil gjøre helg til hverdag. Endringen vil være et brudd med viktige fellesskapsverdier i samfunnet. Disse verdiene er langt på veg bygget på et av budene som Gud har gitt oss: Du skal holde hviledagen hellig.

Det gode liv fremmes ved at vi holder en dag i uken som en annerledes dag.

Vi trenger annerledesdagen, og den må være felles. En felles hviledag er noe av det som gjør oss til et samfunn. Det er ikke bare gudstjenestelivet som utfolder seg på søndager. Annerledesdagen gir rom for rekreasjon og hvile, fellesskap og samvær. Vi trenger annerledesdagen i frivillig arbeid, idretten og kulturlivet.

Kirkerådet mener det er skadelig både for samfunnet og for den enkelte å gjøre grep som øker forbrukspresset. Det er ikke noe folkekrav å viske ut forskjellen på hverdag og helg. Det er ikke bare kirken som er imot. Fagbevegelsen er imot, handelsstanden er imot, miljøbevegelsen er imot. Kirkerådet ber derfor regjeringen skrinlegge hele forslaget.

Boplikten og presters lønns- og arbeidsvilkår

Regjeringen besluttet i sin tiltredelseserklæring at boplikten skulle oppheves. Som vi kjenner til ble saken likevel sendt på høring, og Kirkerådet avga høring i 2013, det samme gjorde bispedømmerådene. Det er nå tatt en endelig beslutning om oppheving av boplikten. Hovedsammenslutningen for prestenes organisasjoner har vært i forhandlinger med Kulturdepartementet.

Boplikten har vært til glede for mange, og til ergrelse for andre. For mange sokn og menigheter har den vært viktig som rekrutteringsvirkemiddel for prestene. For andre et problem fordi mange prester ønsker å bo i egne boliger, eller etablere seg i egen bolig. For lokalmenigheten har boplikten medvirket til at presten har hatt nær tilknytning til lokalmiljøet. Dette er av stor verdi.

Kirkerådet har gitt støtte til at ordningen oppheves, men samtidig vært opptatt av to viktige forhold:

- 1) Boplikten må videreføres der det er viktig for å få prester til å søke stilling.
- 2) En fjerning av boplikten kan ikke gjennomføres uten av det tilføres kompensatoriske midler bispedømmerådene slik at prester kan rekrutteres til menighetstjeneste over hele landet.

Kulturdepartementet har sendt ut til høring et utkast til rundskriv som tar for seg tjenesteboligordningen i rekrutteringssvake områder. Både bispedømmerådene og Kirkerådet er invitert til å gi høring. Vi mener at prestene skal ha god lønn, og gode ordninger for bolig. En fordelsbeskatning på tjenestebolig må ikke medføre at prestenes økonomi svekkes. Vi er videre opptatt av at kirken har ressurser til å lønne prestene slik at de holder tritt med lønnsutviklingen i offentlig sektor. Det er helt avgjørende for at hvert sokn skal være betjent av prest.

La meg legge til at kirken skal være en god arbeidsgiver for alle medarbeidere. Mye nyttig erfaring er gjort allerede med fellesrådene som arbeidsgiver. Uutfordringen nå er å sy sammen det som allerede er og det som kommer, - til en solid helhet.

Permanent samisk menighet i sørsamisk område.

Å være folkekirke handler også om å anerkjenne og gi utviklingsrom for samisk kirkeliv. På dette Kirkemøtet får det et konkret uttrykk ved at den samiske menigheten i sørsamisk område foreslås gjort permanent. Utviklingen siden starten i 2009 viser at det samiske har livskraft når det anerkjennes og gis mulighet til å utfolde seg. Vi kan nå gi vårt bidrag til at det sørsamiske kirkelivet får fast grunn under føttene.

Valgåret 2015

Det skal velges nye menighetsråd og bispedømmeråd i september. Mye arbeid er lagt ned for å utvikle en god valgordning. Selve valgprosessen er forenklet, det er anledning til supplerende nominasjon, og til å stille alternative lister. Som vi kjenner til er det varslet

egne lister. Det skal bli interessant å se om dette medfører en større valgdeltakelse, og hvordan dette vil få innvirkning på bispedømmerådernes sammensetning. Valget har fått « Skaper framtidens kirke» som overskrift. Den 4 års perioden Dnk nå går inn i er av særdeles stor betydning for framtida. Arbeidet med ny kirkeordning som følge av grunnlovsendringen, av kommende endring av kirkeloven, og senere i perioden en bebudet tros og livs-synslov med en kortfattet rammelov for Dnk legger ytre rammer for dette arbeidet. Like viktig er det arbeidet som gjøres innad i kirken med å rigge en kirke for framtiden, både gjennom en ny organisasjon, og med fullt og helt ansvar for kirkens ansatte. Dette skulle motivere mange til å stille til valg, både lokalt og regionalt. Vi vil vise at kirken er klar til å ta ansvar, at den er demokratisk i sitt vesen, og at den er klar til å videreføre sitt oppdrag som folkekirke. Til det trengs dyktige ledere på alle nivå, og dyktige ansatte. Nominasjonsprosessen er i slutfasen. Nå er det viktig at mange går til valgurnene og på den måten slutter opp om kirken som betyr så mye for så mange. Måtte kirken få et lederskap som er forankret i Ord og sakrament, og med evne til å samle og inspirere.

Den norske kirkes grunnlag - sak til KM 2015

Staten og Den norske kirke - Høring KM 2015

Veivalg for fremtidig kirkeordning - Høring til KM 2016

Vi er midt inne i en periode for viktige diskusjoner om hvordan Dnk skal fundmenteres og organiseres. En ny og mer endelig relasjon til stat og kommune skal etableres. Og alt dette skjer i det norske samfunn med både kulturelle og religiøse endringer. Vi vet at det er mange og ulike meninger om løsninger. I denne fasen er det bra. Når vi kommer til det tidspunkt at konklusjoner skal trekkes, er det mitt håp at det er en samlet kirke som fatter sine beslutninger. Vi trenger mer enn noen gang å stå sammen inn i den nye tiden. Det innebærer at noen og enhver av oss ikke fullt ut får gjennomslag for våre primære standpunkter. Likefullt skal vi forvente av hverandre at vi slutter opp om konklusjonene. Allerede i dette KM står første prøve gjennom høring om endringer i kirkeloven, og om Dnk grunnlag. Jeg håper at vi kan markere, ja; feire, at vi kommer samlet ut av disse prosessene. Kan hende vi også skulle overveie at de viktigste vedtakene KM skal gjøre i denne perioden skulle omfattes av et slags grunnlovsværn slik at de ikke uten videre kan endres. Vi trenger en stabil grunnstruktur i tiden som kommer.

Avslutning

Åndelig ledere vet at den grunnvoll som er lagt, ligger der for evig tid. Det er på denne vi vil bygge Den norske kirke. Det er dette byggverket vi er satt til å lede, å være byggmestere.

«Ingen kan legge noen annen grunnvoll enn den som allerede er lagt, Jesus Kristus»

1. Kor 3, 11